

ADRIANNA SZCZECHOWICZ¹

OBOWIĄZEK NAPRAWIENIA SZKODY JAKO ŚRODEK PROBACYJNY W ŚWIELE ORZECZNICTWA SĄDOWEGO

Obowiązek naprawienia szkody w kodeksie karnym² unormowany jest jako środek kompensacyjny oraz jako środek probacyjny przy warunkowym umorzeniu postępowania karnego (art. 67 § 3 k.k.) i przy warunkowym zawieszeniu wykonania kary (art. 72 § 2 k.k.) Orzeczenie obowiązku naprawienia szkody jako środka kompensacyjnego wyklucza orzeczenie go jako środka probacyjnego³.

Artykuł 67 § 3 k.k. zawiera obligatoryjny obowiązek nałożenia na sprawcę zobowiązania do naprawienia szkody w całości lub części w razie wystąpienia przesłanek warunkowego umorzenia postępowania. Sąd może warunkowo umorzyć postępowanie karne, jeżeli wina i społeczna szkodliwość czynu nie są znaczne, okoliczności jego popełnienia nie budzą wątpliwości, a postawa sprawcy niekaranego za przestępstwo umyślne, jego właściwości i warunki osobiste oraz dotychczasowy sposób życia uzasadniają przypuszczenie, że pomimo umorzenia postępowania będzie przestrzegał porządku prawnego, w szczególności nie popełni przestępstwa.

Warunkowe umorzenie postępowania można zastosować:

- do sprawy przestępstwa zagrożonego karą nieprzekraczającą trzech lat pozbawienia wolności,
- do sprawy przestępstwa zagrożonego karą do pięciu lat pozbawienia wolności, gdy pokrzywdzony pojednał się ze sprawcą oraz sprawca naprawił szkodę lub pokrzywdzony i sprawca uzgodnili sposób naprawienia szkody⁴.

W art. 67 k.k. wymienione zostały odrębne cztery kategorie środków karnoprawnych: obligatoryjny obowiązek naprawienia szkody w całości lub części, następnie fakultatywne w orzekaniu przez sąd: poszczególne

¹ Dr Adrianna Szczechowicz — Katedra Prawa Cywilnego Uniwersytetu Warmińskiego-Mazurskiego w Olsztynie.

Kontakt z autorką za pośrednictwem redakcji.

² Ustawa z 6 czerwca 1997 r. — Kodeks karny (tekst jedn. DzU z 2018 r., poz. 1600 ze zm.); dalej jako k.k.

³ Por. Z. Sienkiewicz [w:] M. Bojarski (red.), *Prawo karne materialne, Część ogólna i szczególna*, Warszawa 2010, s. 337; Z. Sienkiewicz [w:] O. Górniok i in., *Kodeks karny, Komentarz*, Gdańsk 2002/2003, s. 465.

⁴ Por. A. Muszyńska, *Naprawienie szkody wyrządzonej przestępstwem*, Warszawa 2010, s. 170–171.

obowiązki z art. 72 § 1 k.k. (tj. art. 72 § 1 pkt 1–3, 5–6b, 7a lub 7b), świadczenie pieniężne z art. 39 pkt 7 k.k. i zakaz prowadzenia pojazdów z art. 39 pkt 3 k.k.

Budzącą wątpliwości kwestią w orzecznictwie jest konieczność w razie warunkowego umorzenia postępowania określenia w wyroku terminu spełnienia świadczenia pieniężnego przez oskarżonego. W praktyce sądowej zarysowała się błędna zasada, zgodnie z którą — orzekając świadczenie pieniężne w wyroku warunkowo umarzającym postępowanie — sąd określał termin jego wykonania. Przyjmuje się wówczas, że świadczenie pieniężne orzekane na podstawie art. 67 § 3 k.k. pełni funkcję warunku probacyjnego⁵.

Nie sposób zgodzić się z takim stanowiskiem. Analizowane zagadnienie znalazło wyraz w orzecznictwie Sądu Najwyższego. W wyroku Sądu Najwyższego z 4 grudnia 2003 r.⁶, podkreślono, że „partykuła «ponadto» w art. 67 § 3 k.k. rozgranicza środki probacyjne od środków karnych. Rozgraniczenie to ma szalenie istotne znaczenie, bowiem w sytuacji nałożenia obowiązków probacyjnych sąd zobowiązany jest do określenia czasu i sposobu ich wykonania — art. 74 § 1 k.k., natomiast przy orzeczeniu środków karnych tak postąpić nie może, bowiem żaden przepis materialnoprawny nie daje mu ku temu podstaw”.

W tym kontekście należy zwrócić uwagę przede wszystkim na to, że pojęcie „świadczenie pieniężne” w powołanym przepisie nie zostało nazwane mianem „obowiązku”. W konsekwencji nie jest możliwe przy orzekaniu o warunkowym umorzeniu postępowania określanie czasu i sposobu uiszczenia świadczenia pieniężnego.

Rozwijając ten wątek, trzeba jeszcze raz podkreślić, że w takim przypadku wyłączone jest stosowanie odpowiednio przepisu art. 74 § 1 k.k. Wskazuje na to również treść art. 74 § 2 k.k., z którego wynika, że w art. 72 § 2 k.k. ujęty został tylko jeden obowiązek, a mowa w nim wszakże i o obowiązku naprawienia szkody i o świadczeniu wymienionym w art. 39 pkt 7 k.k. Odesłanie w przepisie art. 67 § 3 k.k. w zakresie dotyczącym świadczenia pieniężnego do art. 39 pkt 7 k.k. oznacza, że orzekając świadczenie pieniężne przy warunkowym umorzeniu postępowania stosować należy zasady orzekania tego świadczenia jako środka karnego z rozdziału V kodeksu karnego, a w szczególności art. 49 i art. 49a k.k. Należy zatem uznać, że świadczenie pieniężne, o którym stanowi art. 67 § 3 k.k., jest środkiem probacyjnym (zgodnie z tytułem rozdziału VIII kodeksu karnego) w postaci orzekanego przy warunkowym umorzeniu postępowania środka karnego, natomiast nie może być ujmowane jako obowiązek probacyjny, a tylko w odniesieniu do takich obowiązków przepisy kodeksu karnego stawiają wymóg określenia czasu i sposobu ich wykonania. Potwierdza to również treść przepisu art. 68 § 2 k.k., który przewiduje możliwość

⁵ Zob. wyrok SO w Tarnowie z 29 czerwca 2007 r., sygn. II Ka 292/07, LEX nr 1713106.

⁶ Sygn. WA 55/03, Legalis nr 61688.

podjęcia warunkowo umorzonego postępowania w przypadku uchylenia się od wykonania nałożonego obowiązku lub orzeczonego środka karnego⁷.

Zasadniczym argumentem, którym posłużył się Sąd Najwyższy przy objaśnianiu braku podstaw wyznaczania w jakiegokolwiek formie terminu spełnienia świadczenia pieniężnego wymienionego w art. 39 pkt 7 k.k. w wypadku jego orzeczenia na podstawie art. 67 § 3 k.k., było odwołanie się do wykonania wyroku w sposób określony w art. 196 § 1 kodeksu karnego wykonawczego⁸. Sąd Najwyższy przypomniał w związku z tym, że zgodnie z art. 196 § 1 k.k.w. „w razie orzeczenia świadczenia pieniężnego sąd z urzędu i bez pobierania jakichkolwiek opłat, przesyła tytuł egzekucyjny pokrzywdzonemu lub innej osobie uprawnionej”, a czyni to bezzwłocznie, gdy orzeczenie staje się wykonalne, tj. z chwilą uprawomocnienia się wyroku. Przesłanie tytułu kończy czynności sądu w postępowaniu wykonawczym, gdyż dalej, to podmioty, którym sąd przesłał tytuły egzekucyjne, same zywają skazanego do zaspokojenia ich należności, a gdy ten tego nie uczyni, to wówczas z własnej woli mogą skierować wyrok do komornika, by wszczął egzekucję⁹.

Zgola odmienna jest sytuacja, w której w razie warunkowego umorzenia postępowania orzeczono obowiązek naprawienia szkody przez oskarżonego. W takim przypadku stosuje się odpowiednio przepis art. 74 § 1 k.k. Z tego względu sąd winien określić w wyroku warunkowo umarzającym postępowanie termin wykonania obowiązku naprawienia szkody przez oskarżonego. Warto również zauważyć, że w sytuacji nałożenia obowiązku naprawienia szkody klauzula wykonalności może być nadana wyrokowi dopiero po upływie terminu, do którego skazany miał spełnić świadczenie i dopiero wtedy roszczenie majątkowe, w myśl przepisów kodeksu postępowania cywilnego¹⁰, będzie wymagalne.

Należy podzielić wyrażany powszechnie w judykaturze pogląd, że zgodnie z treścią art. 67 § 3 k.k., w przypadku warunkowego umorzenia postępowania karnego, sąd obowiązany jest: po pierwsze — do nałożenia na sprawców obowiązku naprawienia szkody wyłącznie wówczas, gdy powstanie szkody w zakresie dóbr pokrzywdzonego jest następstwem popełnionego przez nich przestępstwa; po drugie — obowiązek taki ciąży na sądzie tylko wtedy, gdy szkoda taka w czasie warunkowego umorzenia postępowania karnego nadal istnieje¹¹.

W praktyce jednak może pojawić się problem dopuszczalności orzeczenia obowiązku naprawienia szkody zarówno na podstawie art. 67

⁷ Wyrok SA w Katowicach z 30 września 2008 r., sygn. II AKa 282/08, LEX nr 477637.

⁸ Ustawa z 6 czerwca 1997 r. — Kodeks karny wykonawczy (tekst jedn. DzU z 2018 r., poz. 652 ze zm.); dalej jako k.k.w.

⁹ Wyrok SN z 4 grudnia 2003 r., sygn. WA 55/03, Legalis nr 61688.

¹⁰ Ustawa z 17 listopada 1964 r. — Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn. DzU z 2018 r., poz. 1360 ze zm.).

¹¹ Wyrok SN z 31 sierpnia 2007 r., sygn. V KK 228/07, „Prok. i Pr.” — wkł. 2008, nr 1, poz. 4; zob. też wyrok SN z 16 maja 2002 r., sygn. III KK 189/02, Legalis nr 356001.

§ 3 k.k., jak i art. 72 § 2 k.k., jeżeli toczy się lub zostało zakończone inne postępowanie (w tym cywilne), którego przedmiotem jest dochodzenie roszczenia dotyczącego tej samej szkody. W takim przypadku zastosowanie znajdzie art. 415 kodeksu postępowania karnego¹². Przepis ten stanowi, że w razie skazania oskarżonego lub warunkowego umorzenia postępowania w wypadkach wskazanych w ustawie sąd orzeka nawiązkę na rzecz pokrzywdzonego, obowiązek naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę. Nawiązki na rzecz pokrzywdzonego, obowiązku naprawienia szkody lub zadośćuczynienie za doznaną krzywdę nie orzeka się, jeżeli roszczenie wynikające z popełnienia przestępstwa jest przedmiotem innego postępowania albo o roszczeniu tym prawomocnie orzeczono. Stanowisko Sądu Najwyższego w tej kwestii przekonuje, że zobowiązanie do naprawienia szkody „w oparciu o przepis art. 72 § 2 k.k., pomimo tego, że ma charakter również probacyjny, jest jednak także bez wątpienia jednym z rodzajów obowiązku naprawienia szkody, zaś zawierający klauzulę antykumulacyjną art. 415 nie stawia w tym zakresie żadnych dodatkowych warunków rozróżniających poszczególne, uregulowane w prawie materialnym, przypadki jego orzekania”¹³.

Ze zdania drugiego art. 415 § 1 k.p.k. wynika więc kategoryczny zakaz rozstrzygania w różnych postępowaniach o tej samej szkodzie, a co za tym idzie kumulowania tytułów egzekucyjnych wynikających z różnych orzeczeń. Jeżeli zatem roszczenie wynikające z popełnienia przestępstwa jest przedmiotem innego postępowania albo o roszczeniu tym prawomocnie orzeczono, to nie jest możliwe orzekanie o obowiązku naprawienia szkody, i to niezależnie od tego, czy zasądzone w postępowaniu cywilnym roszczenie zostało wyegzekwowane¹⁴. Zatem, zgodnie z wyrażoną art. 415 k.p.k. klauzulą antykumulacyjną, „jeżeli o roszczeniu tym orzeczono tylko częściowo, względnie przedmiotem innego postępowania (cywilnego) jest tylko część roszczenia, zachodzi możliwość orzekania w postępowaniu karnym o penalnych, czy też probacyjnych środkach kompensacyjnych w takiej części, w jakiej nie zachodzi stan rei *iudicatae* lub *lispendent*”¹⁵.

Powyższe rozważania prowadzą do stwierdzenia, że celem tej regulacji jest niedopuszczenie do sytuacji, w której dochodzi do kumulacji rozstrzygnięć o charakterze kompensacyjnym i do funkcjonowania w obrocie prawnym dwóch tytułów egzekucyjnych dotyczących tych samych roszczeń. Takie rozwiązanie eliminuje niebezpieczeństwo dwukrotnego dochodzenia naprawienia tej samej szkody.

Trafnie przyjęto w orzecznictwie, że obowiązek naprawienia szkody na podstawie art. 67 § 3 k.k. sąd opiera się na tych samych zasadach co zobowiązanie cywilnoprawne i wysokość świadczenia nie może

¹² Ustawa z 6 czerwca 1997 r. — Kodeks postępowania karnego (tekst jedn. DzU z 2018 r., poz. 1987 ze zm.), dalej jako k.p.k.

¹³ Wyrok SN z 3 września 2009 r., sygn. V KK 149/09, „Biuletyn Prawa Karnego” 2010, nr 2, s. 15–17.

¹⁴ Wyrok SN z 23 listopada 2016 r., sygn. III KK 405/16, Legalis nr 1533428; wyrok SN z 26 lutego 2014 r., sygn. III KK 429/13, Legalis nr 993262.

¹⁵ Wyrok SN z 6 listopada 2012 r., sygn. IV KK 268/12, LEX nr 1226754 .

przewyższać wysokości tego zobowiązania¹⁶. W tym kontekście uprawniona jest teza, że w przypadku kiedy sąd orzeka jako środek probacyjny obowiązek naprawienia szkody na rzecz kilku pokrzywdzonych, to winien sprecyzować wysokość i zakres szkody przysługującej każdemu z uprawnionych. Za niedopuszczalne należy uznać zasądzenie jednej łącznej kwoty na rzecz wszystkich pokrzywdzonych¹⁷.

Jak podkreśla Sąd Najwyższy szkoda obejmuje zarówno szkodę majątkową, jak i niemajątkową, przy czym decyzja, czy szkoda ma być naprawiona w całości, czy też w części, należy do sądu. Decydującą przesłanką powinien być wówczas interes pokrzywdzonego w otrzymaniu chociażby części odszkodowania w odpowiednio szybkim czasie¹⁸.

W polskim prawie karnym sprawca może zostać fakultatywnie zobowiązany do naprawienia szkody w całości lub części w przypadku warunkowego zawieszenia wykonania kary. Warunkiem dopuszczalności orzeczenia obowiązku naprawienia szkody na podstawie art. 72 § 2 k.k. — w przeciwieństwie do art. 67 k.k. — jest wydanie wyroku skazującego, w którym stwierdza się winę oskarżonego, co tym samym oznacza ostateczne przypisanie sprawcy popełnienia przestępstwa, z którego wynikła szkoda lub które spowodowało wyrządzenie pokrzywdzonemu krzywdy¹⁹. Sąd Najwyższy jednolicie przyjmuje, że przepis art. 72 § 2 k.k. może stanowić podstawę do zobowiązania oskarżonego do naprawienia szkody jedynie w razie wymierzenia kary z warunkowym zawieszeniem jej wykonania²⁰.

Sąd może warunkowo zawiesić wykonanie kary pozbawienia wolności orzeczonej w wymiarze nieprzekraczającym roku, jeżeli sprawca w czasie popełnienia przestępstwa nie był skazany na karę pozbawienia wolności i jest to wystarczające dla osiągnięcia wobec niego celów kary, a w szczególności zapobieżenia powrotowi do przestępstwa. Zawieszając wykonanie kary, sąd bierze pod uwagę przede wszystkim postawę sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste, dotychczasowy sposób życia oraz zachowanie się po popełnieniu przestępstwa. Wobec sprawcy występku o charakterze chuligańskim oraz sprawcy przestępstwa określonego w art. 178a § 4 k.k. sąd może warunkowo zawiesić wykonanie kary jedynie w szczególnie uzasadnionych wypadkach.

W wyroku z 9 lipca 2013 r. Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że: „zobowiązanie do naprawienia szkody na podstawie art. 72 § 2 k.k. nie stanowi fragmentu orzeczenia o karze lub środka karnym. Zobowiązanie do naprawienia szkody zmierza jedynie do wyrównania straty, która wynika z tego przestępstwa”²¹. Stanowisko wyrażone w powyższym wyroku przywołał również Sąd Najwyższy w wyroku z 25 czerwca 2015 r., dodatkowo stwierdzając, że orzeczenie w tym zakresie związane jest ściśle

¹⁶ Postanowienie SN z 19 grudnia 2002 r., sygn. III KK 415/02, LEX nr 583863.

¹⁷ Wyrok SN z 11 lutego 2003 r., sygn. IV KKN 341/00, Legalis nr 88313.

¹⁸ Wyrok SN z 30 maja 2018 r., sygn. V KK 446/17, Legalis nr 1793732.

¹⁹ Wyrok SN z 15 marca 2017 r., sygn. II KK 67/17, Legalis nr 1587088.

²⁰ Wyrok SN z 5 listopada 2010 r., sygn. III KK 342/10, LEX nr 653516.

²¹ Wyrok SN z 9 lipca 2013 r., sygn. II KK 160/13, LEX nr 1331277.

z rzeczywistą szkodą, jaką poniósł pokrzywdzony i to szkodą rozumianą tak jak w prawie cywilnym. *In concreto* odnosi się ono tylko do szkody realnie wyrządzonej, a więc takiej, której nie naprawiono (w całości lub w części). Innymi słowy, zobowiązanie do naprawienia szkody nie może z jednej strony zmierzać do przysporzeń w majątku pokrzywdzonego, z drugiej zaś stanowić elementu kary sensu stricto, tj. dolegliwości wymierzonej sprawcy przestępstwa, która ma spełnić zadania określone w art. 53 k.k. Z kolei przy ustalaniu wysokości szkody, która powstała w wyniku przestępstwa, należy brać pod uwagę nie tylko obiektywną wartość skradzionych przedmiotów, ale również konieczne jest uwzględnienie wartości mienia, które już zostało odzyskane przez pokrzywdzonego²².

W doktrynie dodatkowo podnosi się, że przy warunkowym zawieszeniu wykonania kary pozbawienia wolności, ograniczenia wolności lub samoistnej kary grzywny, sąd rozpatrując wszystkie okoliczności sprawy, rozstrzyga, czy obowiązek naprawienia szkody należy orzec, a jeżeli tak, to w jakiej wysokości²³.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreśla się obligatoryjny charakter orzeczenia przez sąd minimum jednego środka probacyjnego w przypadku zarówno wydania wyroku warunkowo umarzającego postępowanie, jak i przy stosowaniu warunkowego zawieszenia wykonania kary. „Brak orzeczenia w wyroku środka związanego z poddaniem sprawcy próbie stanowi rażące naruszenie prawa materialnego”²⁴.

Zaznaczyć również należy, że w przypadku zawieszenia wykonania kary sąd zobligowany jest określić w wyroku termin wykonania obowiązku naprawienia szkody przez oskarżonego. Zasadniczym argumentem przemawiającym za tą tezą jest termin, w którym powstaje wykonalność zobowiązania do naprawienia szkody orzeczonego jako środek probacyjny. Sąd Najwyższy przyjął w postanowieniu z 24 lutego 2010 r., że „wykonalność zobowiązania do naprawienia szkody orzeczonego na podstawie art. 72 § 2 k.k. następuje z zaistnieniem terminu wskazanego przez sąd orzekający w trybie art. 74 § 1 k.k. (wyjątkowo też w związku z art. 178 § 1 k.k.w.) jako czas jego wykonania, a zatem dopiero wówczas orzeczeniu zawierającemu takie rozstrzygnięcie — w tym zakresie — można nadać klauzulę wykonalności”²⁵. Innymi słowy, art. 74 § 1 k.k. obliguje Sąd do określenia w wyroku czasu wykonania obowiązku naprawienia szkody orzeczonego na podstawie art. 72 § 2 k.k., co oznacza, że wykonalność zobowiązania do naprawienia szkody jako środka probacyjnego, następuje z zaistnieniem terminu wykazanego w wyroku przez sąd. Sąd określa termin inny niż data uprawomocnienia się wyrok, co stanowi wyjątek od (przewidzianej w art. 9 § 2 k.k.w.) zasady, że orzeczenie staje

²² Sygn. II KK 144/15, Legalis nr 1281608. Zob. także wyrok SN z 30 czerwca 2016 r., sygn. WK 4/16, Legalis nr 1482761.

²³ Por. E. Samborski, *Dochodzenie roszczeń cywilnych w procesie karnym*, Warszawa 2008, s. 37.

²⁴ Wyrok SN z 1 grudnia 2011 r., sygn. V KK 290/11, LEX nr 1103636.

²⁵ Postanowienie SN z 27 lutego 2007 r., sygn. I KZP 31/09, OSNKW 2010, nr 4, poz. 32.

się wykonalne z chwilą uprawomocnienia. W konsekwencji pokrzywdzony może wystąpić o nadanie klauzuli wykonalności i egzekwować zasądzone świadczenie dopiero z chwilą upływu terminu oznaczonego przez sąd²⁶.

Istotną kwestią, wartą poruszenia, jest wskazanie różnic i relacji między środkiem kompensacyjnym z art. 46 § 1 k.k. a środkiem probacyjnym z art. 72 § 2 k.k. W pierwszej kolejności w orzecznictwie wskazuje się, że orzeczenie przez sąd obowiązku naprawienia szkody z art. 46 § 1 k.k. ma pierwszeństwo przed możliwością wynikającą z treści art. 72 § 2 k.k. Stanowisko te uzasadniane jest *ratio legis* art. 46 k.k. mającego nie tylko charakter kompensacyjny, ale i represyjny²⁷. Podkreśla się dodatkowo, że wymierzając karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania orzeczenie o obowiązku naprawienia szkody można oprzeć na regulacji określonej w art. 72 § 2 k.k. tylko w wypadku braku wniosku, o którym mowa w art. 46 § 1 k.k. lub złożenia go po terminie określonym w art. 49a k.p.k.²⁸

Sąd Najwyższy w wyroku z 20 lutego 2013 r. wskazał różnicę między orzeczeniem obowiązku naprawienia szkody jako środka kompensacyjnego a orzeczeniem go jako środka probacyjnego stwierdzając, że: „W sytuacji orzeczenia środka karnego na podstawie art. 46 § 1 k.k. realizacja obowiązku spoczywa na sprawcy od chwili uprawomocnienia się orzeczenia, a stwierdzone uchylanie się od jego wykonania, skutkować może zarządzeniem wykonania kary przez sąd na podstawie art. 75 § 2 k.k. w terminie określonym w art. 75 § 4 k.k., przy czym zarządzenie wykonania kary nie zwalnia skazanego z obowiązku naprawienia szkody. Natomiast w sytuacji zobowiązania sprawcy do naprawienia szkody w terminie określonym na podstawie art. 72 § 2 k.k., realizacja wskazanego obowiązku powinna nastąpić do upływu wyznaczonego terminu, tym samym ewentualne zarządzenie wykonania kary, w efekcie stwierdzonego uchylania się od wykonania wyżej wymienionego obowiązku, nastąpić może dopiero po tym czasie. Ponadto w wypadku zarządzenia wykonania orzeczonej kary pozbawienia wolności, niezależnie od podstaw zarządzenia, nastąpiłoby zwolnienie oskarżonego od obowiązku wykonania orzeczonego środka probacyjnego”²⁹.

Przechodząc do podsumowania, stwierdzić należy, że art. 46 § 1 k.k., który jest środkiem kompensacyjnym o charakterze penalnym, umożliwia pokrzywdzonemu dochodzenie naprawienia szkody wynikającej z przestępstwa w prostszy, szybszy i mniej kosztowny sposób niż w drodze procesu cywilnego. Natomiast obowiązek naprawienia szkody orzeczony w przypadku warunkowego umorzenia postępowania albo warunkowego

²⁶ Zob. wyrok SN w Warszawie z 19 grudnia 2012 r., sygn. II AKa 374/12, LEX nr 1267431; wyrok SN w Katowicach z 6 marca 2014 r., sygn. II AKa 502/13, Legalis nr 831352.

²⁷ Wyrok SA w Warszawie z 3 lipca 2013 r., sygn. II AKa 197/13, LEX nr 1350433.

²⁸ Wyrok SA w Katowicach z 21 sierpnia 2014 r., sygn. II AKa 201/14, Legalis nr 1180316.

²⁹ Wyrok SA z 20 lutego 2012 r., sygn. V KK 434/12, LEX nr 1289074.

zawieszenia wykonania kary z art. 72 § 2 k.k. ma zupełnie inny cel i charakter. Jest warunkiem probacyjnym, środkiem związanym z poddaniem sprawcy próbie, który przede wszystkim daje możliwość sądowi istotnego oddziaływania wychowawczego na niego w czasie całego okresu próby³⁰. Z oczywistych względów możliwość zarządzenia wykonania kary lub podjęcia warunkowo zawieszzonego postępowania w przypadku niewykonania obowiązku naprawienia szkody może oddziaływać na sprawcę silniej niż ewentualne toczące się przeciwko niemu postępowanie egzekucyjne. Pamiętać jednak należy o niekorzystnym dla pokrzywdzonego skutku w postaci zwolnienia sprawcy od obowiązku naprawienia szkody w przypadku zarządzenia wykonania kary albo podjęcia warunkowo zawieszzonego postępowania z jakiegokolwiek podstawy prawnej.

Słowa kluczowe: środek probacyjny, postępowanie karne, naprawienie szkody

Keywords: probation measure, penal procedure, damage compensation

Streszczenie: Przedmiotem rozważań jest zbadanie możliwości dochodzenia roszczeń majątkowych przysługujących pokrzywdzonemu a wynikłych ze szkody wyrządzonej przestępstwem w postępowaniu karnym. Rekompensata szkody wyrządzonej pokrzywdzonemu przestępstwem może nastąpić na podstawie wniosku o naprawienie szkody z art. 46 § 1 k.k. oraz jako środek probacyjny. Istotne jest zbadanie wzajemnych relacji zachodzących pomiędzy tymi instytucjami oraz zakres i możliwość stosowania ich przy orzekaniu w przedmiocie roszczeń cywilnych w postępowaniu karnym. Nie mniej ważną kwestią dla pokrzywdzonego jest kwestia egzekucji zapadłych w tym przedmiocie rozstrzygnięć. Artykuł poświęcony został omówieniu obowiązku naprawienia szkody jako środka probacyjnego i konsekwencjami niewykonania nałożonego przez sąd obowiązku.

Summary: The main subject of labour is to study possibilities of demanding pecuniary claims entitled to aggrieved party as a result of damage caused by a crime in penal procedure. Compensation of damage caused to aggrieved party by crime can be reached in a few ways: on the basis of damage compensation claim in art. 46 § 1 k.k and as a probation measure. For aggrieved party execution of adjustments in above mentioned matters is no less important. It is very important to study mutual interactions between above mentioned legal institutions. The article is about obligation of damage compensation as a probation measure and consequences of not fulfilling this obligation.

³⁰ Wyrok SA w Katowicach z 18 lutego 2014 r., sygn. V ACa 708/13, Legalis nr 831369.